

TELEGRAFUL ROMÂN.

Are Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garon — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână deschidem pe pătariul IV. Octobrie 1897, Cu prețul cel mai moderat, ce se pôte vedé în fruntea fôiei.

Prelângă „Telegraful Român” tot la 2 săptămâni se va da gratuit ca supliment „Folia pedagogică”.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pe lângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerațului, al comunei, unde se află cu domiciliul și eventual al poștei ultime, se fie scrise bine, ca să se pôtă ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament s'a sfârșit, să-și înnoască abonamentul, pentru-că altfel expeditura va fi silită a sista expedarea fôiei.

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

Cuvântul arhierelui.

Dedați am fost până acum mai la tôte întrunirile nôstre bisericesci sinodale și congresuale a auzi din gura arhierilor nôstri cuvântări de deschidere pline de temere, pline de îngrijiri serioste pentru sorțea biserice. Dedați am fost până acum nici a mai spera vre-o cuvântare, care barem câte o schinteie de bucurie să aprindă în sufletele nôstre îngrijate pentru sorțea biserice. Și au fost fôrte motivate aceste temeri, aceste îngrijiri, pentru-că multe și mari pericole ne amenințau biserica.

Biserica nôstră ca instituțiune religioasă-culturală, și carea a fost și este și va fi totdeauna cel mai puternic scut al intereselor nôstre religio-culturale și naționale, n'a fost bine văduț nici odată înaintea dușmanilor ei și a națiunei nôstre. Nu pentru-că dór' acesta biserica ar fi fost dușmană vre-odată cui-va, căci dușmănosă n'a fost nimeni nici odată, ci numai din cauza, căci ômeni reutăcioși o au ponegriț acuzându-o, că are intențiuni dușmănoșe statului și altor biserici, fiind-că cu atâta tărie, cu atâta credință firmă în D-șeu și moralitatea evanghelică a instituțiunilor el și-a apêrat credincioșii față de acei lupi, cari pe față și în ascuns vreau să sară în staulul și sanctuarul ei.

Dar ea n'a atacat nici-odată, ci numai s'a apêrat, și acesta a făcut de acum și dușmanii ei trebuie să recunoscă bunele ei intențiuni, atât față de stat, cât și față de celelalte biserici.

A suferit mult biserica nôstră din cauza instituțiunilor ei salutare pentru ea și pentru poporul ei. Și a suferit mult, pentru-că acele instituțiuni ale ei basate pe isvorul cel mai curat al doctrinei religioase falsificate, au format un scut, care n'a putut fi pètruns de săgețile dușmanului.

Și acesta a fost cauza persecuțiunilor atât în trecut, cât și în timpul de față.

Dar în fine au trebuit să se convingă cei ce o atacau pentru-că își apăra credincioșii de a fi scoși din sinul ei și al naționalității lor, că apărându-i nu-i face agresivi nici statului, nici altor biserici, nici altor naționalități.

Și acesta cu bucurie trebuie să o constatăm din cuvântul arhierelui conat acela a deschis sesiunea congresuală actuală.

De mult n'am auzit un cuvânt de deschidere atât de îmbucurătoriu. Nu pentru că am câștigat ceva pozitiv real, ci pentru-că au încetat pe un moment persecuțiunile îndreptate contra ei. Dar periculi am fi de optimați, că dușmanii ei ar fi venit la mai bune convingeri față de intențiunile ei în tôte direcțiunile vieții ei publice față de stat, față de alte biserici și față de celelalte popore din patrie, nu trebuie să ne puea încredem în convingerile mai bune ale dușmanilor ei, căci aceia totdeauna au fost convinși despre bunele ei intențiuni față de stat, față de alte biserici și față de alte nêmuri, întrucât ea nici odată n'a vădit intențiuni agresive față de acestea, dar nu o au putut suferi, căci cu atâta tărie și-a apêrat totdeauna, ceace a fost al său și a poporului său.

Să se fi schimbat ôre atât de radical dușmanii ei încât să nu se nici gândească a o mai persecuta, a o mai slăbi prin atacurile lor? Nu! Am fi prea naivi a crede așa ceva. Nu, ei nu s'au schimbat, ci n'au avut ce face și au trebuit să se supună unui factor mai înalt, unui factor mai puternic decât ei, — și acel factor n'a fost altul decât Majestatea Sa, preabunul nostru monarh împêrat și rege Francisc Iosif I., căruia după cum s'a accentuat și în cuvântul de deschidere al arhierelui învenit de mulțimim în prima linie și posibilitatea ținerii acestui congres. Er acest puternic scut l'am câștigat prin înțelepciunea congreselor nôstre întrucât acelea precum vedem din acest îmbucurătoriu discurs de deschidere s'au ferit totdeauna de a se ocupa de afaceri, cari n'au aparținut sferei lor de activitate, politice și altele.

Și acestei înțelepciuni au trebuit să se plece barem pe un moment și acei factori de stat, cari până acum vedeau în tôte instituțiunile biserice nôstre numai pedeci pentru realizarea scopurilor lor.

Da, pedeci pentru realizarea unor scopuri, fie chiar și de stat, dușmane biserice și numai în favorul special al unui singur popor și în defavorul celorlalte popore, cari încă contribuie la susținerea statului. Acesta însă nu însemnă a fi dușman, ci din contră, cel mai puternic prijin întru conștină, care duc la fericirea popórelor și prin acesta și la însăși întărirea statului.

Să sperăm, că în urma unei astfel de ținute permanente a conducătorilor destinelor biserice, acei factori de stat la urmă și de sine nu ne vor pune pedeci la realizarea scopurilor nôstre bisericesci naționale, ei însăși ne vor da sprijinul de obligat întru realizarea acestor scopuri, cari în ultima rațiune contribuie mai mult la însăși întărirea statului.

Congresul național-bisericesc.

Sedința II.

Joi, la 2/14 Octobrie 1897

President I. P. S. Sa metropolitul

Miron Romanul.

Sedința se deschide la 11 ôre a. merid.

Notariul Dr. Traian Putici cetește protocolul sedinței de ieri, care cu unele modificări se autentică.

La ord. ȝilei rapôrtele secțiunilor verificătore.

Secția verificătore I. compusă din deputații archidieceșă, însărcinată cu censurarea actelor electorale ale deputaților din diecesa Arad, prin raportorul Dr. L. Leményi referă:

1. că toți deputații din pomenita diecesă și-au prezentat credențiunile parte în persoană, parte mijlocit.

2. Proteste au intrat contra alegerii deputaților: Iosif Goldiș, cerc. electoral Oradea Pesteș; Romul Ciorogariu, Arad; Dr. Nestor Oprean B. Comloș, Dr. N. Popovici, Vascău.

— Actele electorale ale acestor deputați se depun pe masa biroului, și se vor preda comisiei verificătore, ce se va alege.

3. Deputații următori, contra alegerii cărora nu s'au dat proteste, și ale caror acte sunt în ordine, secția îi declară verificați:

Din cler: V. Beș din cercul Aradului. V. Mangra, Chișineu, G. Popovici, Pancota, I. Groza, Iosășel. A. Hamsea, Leucutaș, V. Himaș, L. Popova. Dr. T. Putici, Timișora. N. Rocsin, Tinca-Belin. Ign. Papp, Beiuș-Vascov.

Mireni: T. Ceontea, c. Rodna. Dr. N. Oncu, Giula. M. Veliciu, Chișineu. A. Suciu, Șiria. G. Feier, Ienopolia. P. Truța, Buteni. C. Groza, Halmagiu. Dr. E. Mocsonyi, Birchis. G. Ardelean, Chișeteu. Z. Mocsonyi, Lipova. V. Babeș, Vinga. P. Rotariu, Timișora. N. Zigre, Oradea-m. I. Papp, Pesteș. Dr. Fl. Duma, Tinca. Dr. Iustin Papp, Belin. Paul Papp, Beiuș.

Raportul se ia cu aprobare la cunoscință.

Secția verificătore II, formată din deputații eparchiei Aradului, însărcinată cu censurarea actelor electorale ale deputaților diecesei Caransebeșului prezintă prin referentul său Nicolau Zigre raportul următor:

Alegerile următorilor deputați ale căror acte electorale sunt în ordine se declară verificate, anume din cler: Filaret Musta (Caransebeș). Dr. G. Popovici (Lugoș), Sebastian Olariu (Făget), Dr. T. Badescu (Jebel), A. Ghidu (Verșet), F. Adam (Jam), Ales. Popovici (Oravița), P. M. Popovici (Mehadia). mireni: Dr. P. Ionescu (Valeaboului), Al. Mocsonyi (Lugoș), I. Ionaș (Buziaș), Traian Barzu (Ghilad), P. Corcan (Jam). I. Trăilă (Oravița). T. cav. de Seracin (Ohababistra), P. Drăgălină (Terregova), I. Curescu (Domașna), V. Săgărcian (Mehadia), I. Sărbu (Prigor), G. Bogoevici (Bozoviciu), Dr. A. Novac (Biserica-albă), Al. Birescu (Alibunari) și Petru Tisu (Satul nou).

S'au difcultat din oficiu, aflându-se de defectușe, actele electorale ale deputaților mireni Vladimir Spătariu (c. Verșet) și Coriolan Bredicean, (c. Sasca-montană).

În contra alegerii deputatului mirean din cercul Caransebeș, Constantin Burdia s'a înaintat protest.

Actele electorale ale deputaților din cler: I. Pinciu (Ciacova) și Trifon Mică (Petrovoselo) în fine ale deputatului mirean Titu Hățeg, (Făget), I. Budințan (Bocșa mont.) din lipsa de credențiionale, nu s'au putut examina.

Actele electorale difcultate se pun pe masa biroului, și vor fi predate comisiei verificătore, ce se va înstitui.

Raportul se i-a la cunoscință cu aprobare.

Raportul secției III. verificătore Traian Barzu — compusă din deputații diecesei Caransebeșului, însărcinată a censura actele electorale ale deputaților din archidieceșă, referă, că secția a declarat verificați pe deputații ale căror acte s'au aflat în regulă și nu sunt difcultate prin protest, anume din cler: Dr. Il. Pușcariu Sibiu, S. Roșescu (Turda-Cluj), M. Voileanu (Solnoc-Bistrița) și N. Manegău (Târnava-Sighișora); mireni: P. Cosma (Sibiu) Dr. L. Leményi (Seliște), I. de Preda (Sebeș), M. Cirlea (A. Iulia), Dr. I. Mih (Deva), A. Bârsan (Hățeg), G. Sărbu (Ilia), P. Pipoș (Grădina), S. Dămbianu (Zarand), Dr. V. Preda (Cămpeni), Dr. Petru Șpan (Turda), L. Simonescu (Cluj), Dr. E. Cristea (Bistrița), Dr. N. Vecerde (Târnava), Dr. N. Olariu (Sighișora), Ioan Lenger (Brașov), I. cav. de Pușcariu (Bran), Dr. I. Șenchea (Făgăraș) și Val. Bologa (Treiscaune).

Se depun pe masa biroului actele următorilor deputați, difcultate din oficiu: Nic. Ivan (A. Iulia), I. Papiu (Deva), Avram Păcurariu (Dobra), I. Petric (Brașov) și I. Dan (Făgăraș), — în fine ale deputatului Ioan Fărcaș (Solnoc), fiind atacate prin protest.

Pe temeiul rapôrtele secțiilor verificătore, se constată că din diecesa Aradului s'au verificat 9 deputați din cler și 17 mireni, total 26, din diecesa Caransebeșului 8 din cler, 15 mireni, total 23; din Archidieceșă 5 clericali, 19 mireni, total 24. Către total al deputaților verificați e 73.

În consecință, presidiul declară congresul capabil, de a aduce concluse valide.

Se pune la ordinea ȝilei constituirea definitivă a biroului și alegerea comisuniilor.

Deputatul Al. Mocsonyi, având în vedere împrejurarea, că la congresul actual sunt întruniți deputați într'un număr mult mai mare ca la congresele trecute, propune, ca pentru combinarea biroului și al comisiilor să se esmită o comisiune care să se alcătuescă din câte un deputat din fiecare eparchie.

Se esmite comisia în persoanele deputaților Fil. Musta, Ioan cav. de Pușcariu și Nic. Zigre.

Sedința se suspende. După un pătariu de ceas redeschidându-se, comisia de trei prin referentul său F. Musta prezintă proiectul său, care se primesc fără modificare. Se numesc deci în birou din cler: M. Voileanu Dr. Tr. Putici și Dr. Tr. Badescu; mireni: Dr. E. Cristea, Dr. Șenchea, Dr. Nestor Oprean, Dr. Iustin Papp, Dr. P. Ionescu și Ion Sărbu.

Comisiile se alcătuiesc în chipul următor:

1. C. verificătoare: Voicu Hamsea; Dr. L. Leményi și I. Trăilă.
2. C. organizătoare: Dr. I. Pușcariu, Aug. Hamsea, F. Musta; I. cav. de Pușcariu, P. Cosma, V. Babeș, N. Zigre, Al. Mocsonyi și T. cav. de Seracin.

3. C. bisericească: I. Papiu, I. Papp, F. Adam; P. Pipos, I. de Preda, P. Rotariu, E. Mocsonyi, Dr. A. No vacu, și P. Corcan.

4. C. scolară: I. Petric, V. Mangra, Dr. G. Popovici; I. Lenger, Dr. P. Șpan, R. Ciorogariu, P. Truța, I. Ionaș și P. Drăgălină.

5. financiară: N. Manegut, G. Popoviciu, M. Popoviciu, Val. Bologa, Dr. I. Mihu, Dr. N. Oncu, Ioan Papp, Tr. Barzu, și I. Curescu.

6. C. petiționară: V. Damianu, V. Beș, S. Olariu, M. Cirlea, Dr. V. Preda, G. Feier, G. Ardelean, Dr. P. Ionescu și G. Bogoevici.

7. C. pentru afacerile F. Gozdsu: I. Dan, I. Groza A. Ghi diu, I. Lenger, I. Simonescu, Eug. Mocsonyi, Z. Mocsonyi, I. Trăilă, și C. Brediceanu.

Presidiul prezintă credenționalele deputaților: I. Budintan (Boeș) și I. Pinciu (Ciocova). — se dau comisiei verificătoare.

Cererile de concediu ale deputaților: S. Damianu pe timp nedeterminat; Dr. C. Groza pe întreaga durată a sesiunii; P. Papp pe întreaga durată a sesiunii; M. Velciu pe 8 zile; A. Suciu, pe întreaga durată, — se acordă.

Consistoriul metropolitan subterne următoarele esbite:

1. Raportul gen. al plenului cons. se dă comisiei organizătoare.

2. Regulamentul pentru facerea esamenului de calificare preoțesc în diecesă Aradului. — Comisiei organizătoare. 3. Actele privitoare la legatul Mutovsky. — Comisiei Gozdsu.

4. Propunere: cine are să denunțeze pe administratorul protopresb.? — Comisiei organizătoare. 5. Împărțirea cercurilor electorale în diecesă Caransebeșului. — Com. organizătoare. 6. Locul central al protopresbiteratului Vârșetiu. — Com. organizătoare. 7. Proiectul de regulament pentru afacerile epitropesci. Com. organizătoare.

8. Raportul delegațiunei congresuale. — Com. organizătoare.

9. Raportul gen. al cons. metr. ca senat bisericesc. — Com. bisericesci.

10. Raportul gen. al cons. metr. ca senat scolar. — Com. scolare.

11. Raportul gen. al cons. metr. ca senat epitropesc. — Com. finanțare.

12. Rațiunile cons. metr. și bugetul metr. (1898—1900). — Com. finanțare. 13. Rațiunile fundațiunei Gozdsu. — Com. Gozdsu.

Se prezintă în fine petiția lui Ioan Apostolescu și N. Mateiu din Reșița-montană în afacerea unei datorii alui G. Mărășescu la biserica de acolo.

Sedința se ridică la 1 oră după prânz. Sedința proxima se anunță pe mâine la 11 ore a. m.

Rin.

Sedința a III.

Vineri la orele 11 s'a deschis sedința a treia a congresului nostru. Președintele ordinariu, notariu al țilei Dr. Elie Cristea.

După citirea și verificarea protocolului din sedința a doua s'a prezentat credenționalul deputatului Trifon Mică, care s'a dat comisiei verificătoare.

S'a dat concediul cerut deputaților Dr. Ioan Mihu, Teodor Ceontea și Ioan Groza pentru întreaga durată a sesiunii.

Înainte de a trece la ordinea țilei Excelența Sa I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit a făcut propunerea, ca și în anii trecuți la ținerea congresului să se țină Sâmbătă la orele

9½ părăstas solemn pentru marii binefăcători ai bisericei noastre, în Domnul adormiți: arhiepiscop și metropolit Andrei Baron de Șaguna și mecenatul Emanuil Gozdsu.

Din incidentul concediilor date la propunerea deputatului Parteniu Cosma în locul deputatului Ioan Groza s'a ales în comisiunea financiară deputatul Vasiliu Beș din cler și în locul lui Dr. Ioan Mihu s'a ales deputatul Dr. Nicolau Vecerdea dintre mireni.

Comisiunea organizătoare prin referentul Nicolau Zigre arată, că în comisiunea organizătoare s'a pertratat deja proiectul despre afacerile epitropesci în metropolie încă în una din sesiunile trecute, pronunțându-se aceea principial pentru acceptarea aceluia, ar rămânea acum ca acela să fie dat la comisiunea petiționară.

Se dă comisiei petiționare.

Urmăz la ordinea țilei raportul comisiei verificătoare. Raportor este deputatul Dr. Liviu Leményi.

Se verifică deputatul clerical Ioan Pinciu, care și-a prezentat credenționalul în sedința de ieri, asemenea se verifică deputații clericali din archidieceșă Nicolau Ivan, Ioan Papiu, Avram Păcurariu, Ioan Petric, Iuliu Dan, dela actele cărora a lipsit listele preoților alegători.

Asemene s'au verificat și alegerea deputaților Coriolan Brediceanu și Vladimir Spătariu, ale căror alegeri au fost dificultate din oficiu pentru defecte formale.

Discușiune mai lungă s'a dezvoltat la actele electorale mirenesce din cercul Solnocului în archidieceșă și la cele din Caransebeș, ambele atacate prin proteste.

Protestul contra actului electoral din cercul Solnocului e subscris de o persoană, a cărei identitate cu nimica nu a fost legitimată, nici aceea nu s'a putut erua, decă respectivul protestator este alegătoriu, seu decă în general aparține el bisericei noastre, spre a avea o îndreptățire ore-care la înaintarea protestului.

După regulamentul afacerilor interne la congresul nostru național bisericesc verificarea o fac respectivele secțiuni, și numai actele atacate prin protest și cele dificultate din oficiu se dau în esaminarea comisiei verificătoare.

Era deci datoria comisiei verificătoare să examineze în locul prim întru cât pôte veni considerat în formă un protest dela o persoană a cărei identitate cu nimica nu e legitimată.

Comisiunea verificătoare a intrat în meritul protestului, a constatat, că s'au respins mai multe protocoale din defecte nu tocmai esențiale. Considerate acele protocoale se alterează rezultatul. Propune deci anularea alegerii.

Deputatul ignatie Papp din considerațiune, că nu s'a cercetat în punctul protestului, propune cercetare, până atunci alegerea se ține în suspens.

Deputatul Mateiu Voileanu, din considerațiune, că identitatea protestatorului nu e legitimată cu nimica, nu se scie de unde e, cine e, și că, decă alegătorii s'ar fi simțit jigniți în simțul lor de dreptate din un cerc mare cu trei protopopiate s'ar fi aflat omeni cunoscuți, cari se dea protest, propune respingerea protestului, care cu nimica nu e motivat, și a cărui motivare nici nu s'a încercat.

S'a primit propunerea comisiei verificătoare cu anularea alegerii și punerea la cale a unei alegeri nouă.

La alegerea din Caransebeș deputatul V. Mangra a propus ținerea verificării în suspens până se va termina cercetarea în afacere.

S'a primit propunerea comisiei cu verificarea alegerii.

Revista politică.

Din parlamentul maghiar. După verificarea procesului verbal din sedința trecută, trecându-se la ordinea țilei, camera ia la desbatere proiectul de rezoluțiune înaintat de abatele-deputat Molnár János după care: Camera se îndrumă guvernul, ca pentru ajutorarea ținuturilor amenințate cu miserie să înainteze cât mai curând un proiect de lege. Pentru motivarea acestei propuneri abatele Molnár înșiră nenorocirile câte s'au perondat de atâția ani asupra poporului agricultor. Mai întâiu a arătat că a făcut teribile stricăciuni filoxera în vii, apoi a urmat bóla de unghii și de gură la vite, epidemia de porci, care a stîrpit aproape total rîmătorii din vre-o mie șese sute de comune, în fine inundațiunile, cari au mînat de pe alocurea total și puțină recoltă, ce a fost în anul curent. Și toate acestea au atins numai pe poporul muncitor de pămînt. Societatea a intervenit deja pentru ajutorarea celor amenințați cu miserie, dar ajutorul acesteia nu e suficient, ci trebuie să vină statul cu ajutorul său mai eficace. Statul este un organism viu, care trebuie să funcționeze pentru popor, care-l susține. Se ia exemplu dela Anglia, care a susținut India în vremea de fîmetă din trecut cel mai apropiat. Să ia exemplu dela Austria, carea tocmai acum se ocupă cu elaborarea unui proiect de lege pentru luarea unui împrumut în scopul ajutorării celor ajunși la miserie din cauza nenorocirilor elementare din est an. Aude, că guvernul vrea să dea celor loviți de pagube elementare în acest an sîmîntă de sîmînat, pe care cei ce o primesc, pe lângă garanția întregii comune, să o restituie în bani în anul viitor. Acesta nu e ajutor, ci întreprindere nedemnă pentru cazul nenorocit concret. Nu împrumut de stat voesc el (Molnár), ci ajutoriu gratuit. Guvernul se nu sprijinească numai întreprinderi din cari poporul n'are nici un folos, ci să se îngrijă odată și de ameliorarea sorții materiale și morale a poporului, nu numai de îmbuibarea întreprindătorilor și așa îmbuibăți.

Ministrul Darányi reflectează lui Molnár, că statul s'a îngrijit și până acum de ajutorarea celor lipsiți, și se va îngriji și acum, și în viitoriu, dar trebuie să fie cu grijă, ca nu cumva prin ajutoare nepotrivite să sporască însuși numărul acelor, cari caută căi și mijloce să pôtă trăi fără lucru, de pe spinarea societății și a statului. Pentru motivarea concludsiunilor sale ministrul înșiră mai multe dispoziții prin cari multora li s'a iertat o parte din dare ori din împrumuturile de până acum dela stat (capital și interese), s'a acordat termin mai lung pentru plățirea dării, s'a distribuit sîmîntă de sîmînat pe lângă percente foarte mici, ori chiar fără interese; pentru lucrătorii din țără s'a dispus, ca lucrătorii din străinătate să nu pôtă intra fără consentimentul ministrului, plata să o capete toți în bani; pentru apărarea poporului față de usurari, s'a dispus ca autoritățile să supravegheze cu cea mai mare stricteță, ca acestia să nu nedreptățescă poporul, și altele. La sfîrșit rîgă camera ca să nu primescă punerea la ordinea țilei spre desbatere a propuneri lui Molnár și camera încuviințază prin majoritate de voturi cererea ministrului.

Din parlamentul austriac. Evenimente nu de toate țilele se petrec în parlamentul austriac. Germanii se ved amenințați, că și vor perde hegemonia peste negermanii din imperiu, er negermanii vîdînd îndărjirea germanilor de a le acorda pe cale pacinică și lor drepturi naționale cum li se cuvine, se pregătesc și mai mult de luptă pentru apărarea drepturilor lor legitime. Ministeriul austriac a dat lunile trecute o ordinațiune prin care se restituie ore cari drepturi cehilor în privința folosirii limbei cehie în afacerile publice. Acesta a făcut să țipe de năcas pe nemții usurpatori de drepturi naționale, și acum se pregătesc a exopera dela parlament punerea sub acasă a ministerului Badeni din cauza acestei ordinațiuni. Propunerea a fost și prezentată parlamentului și discuția asupra ei s'a și început în sepița dela 13 Octobrie. Primul a vorbit pentru primirea propuneri deputatul național german Hochenburger și Wolf (schönerian). La acestia le-a răspuns ministrul president Badeni. Discuția se va continua.

Nou atentat politic în Bulgaria. Nu de geabă s'a numit în timpul din urmă

Bulgaria patria asasinilor. E destul, ca c neva numai să și apere drepturile sale față de cei mai tari ori să se desvôle o activitate politică mai energică contra cuiva, ca să și pericliteze chiar și viața. Dela asasinarea marelui patriot bulgar Stambulov s'au perondat câteva asasinări politice dintre cele mai josnice. Ultimul cas, care însă spre norocire n'a isbutit, este următoriu:

Anumit Ivancovici Pera a fost atacat la 5 l. c. înaintea cafezelei Odesa din Sofia de 5 bărbați muntenegreni cari au voit să-l omóre. Causa acestei încercări de omor a fost dușmănia, ce există între familia acestuia și casa domnitoare din Muntenegru. Anume fiul fratelui său fac pretensiune la tronul muntenegrean, și spre a și scuti libertatea și viața trăesc ca emigranți în străinătate. Fratele său însă mai anii trecuți a cădut în mâinile principelui Nichita, domnitoriul Muntenegrului, care-l ține și ađi în prinsóre fără ai face barem judecată. Ivancovici Pera indignat din cauza acesta a scris de mai multe ori prin foile bulgare lucruri supărătoare pentru Nichita. Cum s'a întemplat, cum nu, destul că Ivancovici Pera era să și pîrdă viața în timpul și locul amintit, dacă nu-i sărea frate-său, poliția și alții de timpuriu în ajutoriu. A fost rănit cu cuțite și pușcături de revolver, dar nu de mörte, er asasinii prinși, cari însă în curînd la întrevinirea consulului rusesc au fost eliberați.

Crude moravuri politice!

Din România.

Decorarea lui Jeszenszky.

Diarele unguresce continuă să grămădescă necuviințe peste necuviințe, insinuații peste insinuații la adresa țerei și regelui nostru.

Se scie că printre cei decorați cu ocașia visitei regelui României la Budapesta, a fost și faimosul Jeszenszky, acela care și-a făcut o specialitate din prigonirea Românilor, acela căruia datorim interdicția intrării în Ungaria a mai tuturor țiarelor românesce.

Alegerea celor ce aveau să primescă decorații românesce, era lăsată la discreția guvernului unguresc, după cum și era să fie.

Guvernul unguresc a cređut de cuviință să puie pe listă pe acest faimos Jeszenszky.

Era din partea lui o lipsă de tact din cele mai extraordinare, dacă nu chiar un fel de batjocură la adresa Românilor de peste munți și un fel de provocare la adresa Românilor de dincoace.

Și acum presa maghiară exploatează în modul cel mai neomenos faptul acesta, arătînd Românilor de peste munți, că dacă guvernul României a decorat pe persecutor, persecutații trebuie să tacă și să se supună maghiarilor în totul.

Încă odată o spunem, nu înțelegem de loc conduita maghiarilor. Vor ei în adevăr amicitia noastră? Cred ei, că ea le pôte fi de folos, er dușmănia noastră primejdiosă? Primirea pe care au făcut-o regelui României pare a răspunde pozitiv la acestă întrebare.

Atunci cum cred ei, că vor putea căpeta cu noue umilinti și persecuții pentru frații nostri, și cu noue insulte și provocări la adresa noastră, ceea-ce era deja greu de căpatat mai înainte de a se produce acestă neexplicabilă atitudine?

Dar ori-ce rău are și partea lui bună. Acum scim în modul cel mai categoric ce fel de sentimente nutresc Ungurii pentru noi, și în fața atitudinii necuviințioase și jignitoare a acelor ce se prefac, că ne caută amicitia, vom răspunde cu adausul francez: Un homme averté, en vaut deux.

Și avertismentele nu ne lipsesc, după cum se vede.

(„Drapeul“.)

— **Miscarea diplomatică** proiectată pentru 15 Octobrie v. se dice, că este stabilită astfel: D. Papiniu, ministru la Belgrad, va înlocui la Constantinopol pe dl Djuvara. D. Djuvara va fi numit la Bruxelles, în locul dlui Bengescu. D. Alexandru Ghica-Brigadiru va trece la postul ocupat mai înainte de dl Papiniu, er dl Dimitrie Ghica, actualul secretar al ministeriului de externe, va fi numit la Sofia în locul dlui Ghica Brigadiru, și în sfîrșit se va numi dl N. Mișu în locul ce va rămânea vacant la secretarul general al ministeriului.

— **Dela academie.** Se știe că „Academia Română” a ridicat dlui P. B. Hașdeu autorisarea de a mai continua Magnum Ety-mologicum, cu care a însărcinat pe dl Philippius din Iași. Dl Hașdeu a adresat, zilele trecute o întâmpinare, prin care arată, că contractul d-sale expiră la Aprilie viitor și că, până atunci dsa înțelege ași continua lucrarea.

Intrunirea națională. La 29 Sept. v. a. c. a avut loc întrunirea națională convocată de studenți în sala Hugo.

Nimic mai cald, mai entuziast de cât cum a fost această manifestație națională provocată de tinerimea universitară.

Nici-odată sala de întrunire nu a prezentat un mai frumos aspect: alături de tinerii entuziaști pentru cauza națională se vedeau capetele albe ale bătrânilor, mișcați de glasul cald și vibrător al acelor, cari vor fi chemați mâine se conducă țera.

Sala este tixită de lume. Lojele de asemenea sunt pline, ér pe scenă se îngrămădesce un stat major de tineri viguroși și entuziaști.

In stradă, la porțile sălei, staționează o numeroasă mulțime,

D. V. Miculescu președintele comitetului național studențesc, explică celor adunați scopul întrunirii.

Ungurii, s'au înșelat când au crezut, că visita M. S. regelui la Budapesta va însemna înăbușirea chestiei naționale. Calmul și seriozitatea întrunirii precedente sunt o dovadă nu numai că chestia națională nu e îngropată, dar că ea se apropie de soluția ei.

D. Miculescu lă apoi cuvântul d-lui C. G. Disescu.

În mijlocul aplauselor entuziasate pe cari prezența sa la tribună le provacă în sală, distinsul profesor începe prin a spune, că tineretul universitar a crezut că, din cauza împrejurărilor politice și mai ales nepolitice e bine să convoce o întrunire. O datorie de recunoștință, continuă dl Disescu 'mi-a impus ca să viu, la această tribună, și să'mi spun cuvântul.

Se întreabă apoi: ce e de făcut și asupra, cui cade răspunderea.

Chestia e mare, e de mai multe-ori seculară. Stejarul, deși găunosit de vremuri și intemperii, se înalță fainic în mijlocul pădurii. Țera e întocmai ca stejarul.

Vorbind de chestia națională, dl Disescu declară, că ea nu aparține unui singur om, care o pte înăbuși când va vroi. Consimțimentul națiunii e necesar și acela care nu'l are, nu pte spune că e în stare să o înăbușe când vroesce.

Evocând trecutul, dl Disescu arată comunitatea de limbă, de rasă și de aspirații, care lăgă pe românii liberi cu frații lor din Transilvania și nu crede că munții cari ne despart de ea, au putut constitui vre-o dată o piedecă. Nu se pot înăbuși sentimentele unui popor, precum nu se pot sdrobi aspirațiunile naționale prin combinațiunile politice ale momentului.

Din trei puncte de vedere pte fi privită chestia națională: politic național și umanitar.

Din punct de vedere politic, dl Disescu spune că chestia se confundă cu idealismul. Politica însă e incompatibilă cu idealismul, căci unde e națiune, trebuie să fie și un stat. Nu aspirăm după anexiuni, de ore-ce nu facem irendetism; întregimea țerii trebuie însă să fie idealul nostru.

Privind chestia din punct de vedere național, dl Disescu spune, că nu se pte cere înăbușirea sentimentelor naționale. Ele sunt mai sus decât ori-ce lege și de ômeni, cari ar avea misiunea să îngrôpe chestia.

Așa fiind, chestia națională e totdeauna întregă, și în această privință dl Disescu se unesce cu părerea dlui Delavrancea, din discursul său de Dumineca trecută.

Insistând asupra acestui punct de vedere, dl Disescu spune, că legile organice ale regatului ungare recunosc Românilor dreptul la existență.

Ilustrul profesor citază pasagii și paragrafe din legile maghiare. Din ele, acest drept reiese clar și evident pentru Români, căroră li se recunoșce, alături cu celelalte naționalități ale corônei Sântului Ștefan, drepturile politice, drepturi de cultură în limba maternă, drepturi la înființarea de școli etc.

Când vede, că aceste drepturi, recunoscute de legile organice ale Ungariei, sunt

călcate în picior de guvernânții maghiari, dl Disescu nu pte considera visita Regelui la Budapesta de cât ca o cursă, un guet-apens!

Din punct de vedere umanitar, oratorul declară, că atât legea morală, cât și dreptul natural se opun la înăbușirea chestiei naționale. Ea trăesce tocmăi în basa lor.

Dl Disescu abordează apoi visita dela Budapesta, în mijlocul încordării generale.

Dsa spune, că sunt unii, cari afirmă, că era o datorie reîntorcerea visitei făcute anul trecut de împăratul Francisc Iosif. Cum însă toate faptele sunt discutabile, d-sa se întreabă:

„Reîntorcerea visitei la Pesta era nimerită și trebuia întorsă numai decât?”

Nu era nimerită, declară dsa, și tunete de aplause îi acoper vorbele.

Nu era nimerită, continuă oratorul, pentru că era o datorie de delicateță și de politeță față cu Ungurii de a nu fi întorsă acolo.

Nu ă nimerită și din alte puncte de vedere.

Mai întâi, pentru-că presa maghiară a desaprobat visita împăratului Francisc Iosif la București și tocmăi pentru motivul acesta, Regele nostru nu trebuia să o întorcă la Pesta.

Ne aducem aminte, că chiar o interpellare a fost anunțată în camera maghiară asupra visitei lui Francisc Iosif, și contele Apponyi, acel care a desvoltat-o, a calificat-o de anti-maghiară.

Nu trebuia să se întorcă visita la Pesta, în urma procesului Memorandului, care a umplut închisorile statului maghiar de Români.

Aceste cuvinte produc un entusiasm indiscribibil în sală. Oratorul nu-și pte continua discursul 5 minute.

Venind la urmările acestei visite, dl Disescu spune, că presa ungară a afirmat, că Românii s'au umilit.

Dar nu e numai atât. Dușmanul cel mai mare al neamului românesc, Jeszenszky Sándor, a fost decorat și nu e permis nimănuia a insulta o națiune! esclamă dl Disescu. Cine e decoratul? se întreabă dsa.

Jeszenszky Sándor e acuatorul nemului românesc, acela care a înjurat pe Românii liberi, afirmând, că opoziția, punându se în fruntea țeranilor — în 1888 — a voit să năvălăscă asupra Bucurescilor; e acela, care a sustinut acusa în procesul lui Aurel Mureșanu și Traian Pop, care și-a făcut o plăcere condamând pe preotul Ioan Macaveiu, care apoi — în 1894 a contribuit la osândirea lui Aurel Popovici, în procesul Replicei!!

Și acestui gâde politic guvernul maghiar i-a dat apoi drept răsplătă, slujba de șef al b'roului naționalităților, — mai bine ăis șef al spionajului; ér regele nostru i a dat „Corôna României”!

Mai bine exclamă dl Disescu, i s'ar fi dat „Bene-Merinti”, dacă acei cari l'au decorat aprobă faptele ce el a făcut?

Dar să vedem ce însemnă, continuă oratorul, această decorație, în sistemul legislațiunei noastre?

„Stéua României” se dă pentru servicii aduse statului; articolul 9 din legea ordinelor spune însă, că „Corôna României” se dă numai pentru servicii naționale. Această decorație are un caracter național și lui Ieszenszky i s'a dat!

Să i se ia înapoi, tună sala, să i se ia înapoi!

Când liniștea se restabilește, dl Disescu declară, că ordinul „Corôna României” e de acum înainte, ordinul lui Ieszensky. Eu nu mai merit să port această decorație: am pierdut-o!

Aplausele sunt furioase.

Discutând răspunderea acestui act, dl Disescu afirmă, că nu înțelege să atace pe M. Sa. Decorațiile, spune legea ordinelor naționale, se dau în urma unei deliberări în consiliul de ministri. Acesta este dar răspunător pentru acordarea decorației lui Ieszenszky.

Dar el pte a adus servicii extraordinare? se întreabă de nou oratorul.

Da, într'adevăr, răspunde dl Disescu, el a înjurat clasa noastră conducătoare, calificându-o de „măncătoare de țărani” și a tractat Liga culturală a Românilor de „subvenționată din bani rusești”.

Acesta este Ieszenszky, acestea sunt serviciile extraordinare aduse de el nemului românesc. Dl Disescu speră, că cuvintele sale vor ajunge până la dl P. Grădișteanu, pe care îl somază să-și facă datoria.

Incheind, dl Disescu stabilește răspunderile.

Surprins și indignat, că consiliul de ministri a putut să aprôbe decorarea ngădelui politic Ieszenszky, oratorul crede, că sftetnicii Corônei trebuie să se declare că au fost induși în eróre. Altcum responsabilitatea faptului cade întregă asupra lor.

Sfârșesce cu cuvintele:

„Națiunea română pte fi învinsă, pte fi bătută; ea nu se va lăsa însă nici odată să fie insultată!”

Entusiasmul e la culme.

Nici odată mulțimea n'a fost mișcată de sentimente mai calde, mai vii, mai patriotice. Aplausele dure viu câteva minute, în care timp oratorul este văz acamat și felicitat.

Dl Disescu mulțamește publicului pentru simpatiile ce i se arată, ceea ce dă loc la nouă manifestații. („Epoca“.)

Noutăți.

Vacanțe școlare. Fôia oficiôsă „Hivatalos Közlöny” în Nrul 18 din 1897 a publicat ordinațiunea de mai jos din anul 1896 a ministrului de culte și instrucțiune publică trimisă sub Nr. 71,667 inspectoratelor școlare reg. din toate comitatele, cu privire la statorirea sêrbătorilor de peste an, cari sunt a se observa ca zile de vacanță pentru elevii gr. or. români și sêrbi dela școlele poporale din comitate.

Ordinațiunea sună:

În urma pertractărilor avute cu patriarhul gr. or. sêrbesc și metropolitul gr. or. român, cu privire la acele sêrbători, cari au a se privi ca zile de vacanță pentru elevii gr. or. români și sêrbi, cari cercetază vre-o școlă de stat seu comunală, înscințez inspectoratele școlare, că în sêrbătorile înșirate mai la vale după calendarul vechiu, pentru-ca elevii gr.-or. români și sêrbi, cari cercetază vre-o școlă de stat seu comunală, să-și pôtă împlini datorințele lor religioșe, nu sunt obligați la cercetarea prelegerilor.

Elevii gr.-or. români, cari cercetază vre-o școlă de stat seu comunală, se dispensează dela cercetarea prelegerilor în următoarele zile de sêrbători:

I. Acolo, unde confesiunea gr.-or. are biserică:

În 1 Ianuarie (13) Anul nou. Tăierea împrejur.

În 6 Ianuarie (18) Botezul Dlui.

În 2 Februarie (14) Întimpinarea Dlui.

În 25 Martie (6 Aprilie) Bunavestire.

În 29 Iunie (11) Iulie s. s. Petru și Pavel.

În 8 Septembre (20) Nascerea Preacuratei Feciore.

În 21 Novembre (3 Decembre) Intrarea în biserică.

În 23 Decembre (6 Ianuarie) Țiua întâi de Crăciun.

În 26 Decembre (7 Ianuarie) Țiua a doua de Crăciun.

Lunia Pașcilor.

Înălțarea Dlui.

Lunia Rusaliilor.

În Țiua patronului (hramului) bisericii locale.

II. Acolo unde confesiunea gr. or. nu are biserică, dintre cele mai de sus:

1. Cele două zile de Crăciun (10, 11)

2. Botezul Dlui (2), 3. Lunia Paștilor (13),

4. Înălțarea Dlui (14), 5. Lunia Rusaliilor.

Se observă, că sêrbătorile amintite sunt statorite după calendarul vechiu, cu însemnarea în parantesă a zilelor după calendarul nou.

Iar pentru elevii sêrbi: 1. În Țiua anului nou (1 Ianuarie). 2. În Țiua Botezului Dlui (6 Ianuarie). 3. În Țiua ss. P. ucii în Sinai (14 Ianuarie). 4. În Țiua Întimpinării Dlui (2 Februarie). 5. În Țiua Bunevestiri (25 Martie). 6. În Țiua Nascerii st. Ioan Botezătorul (24 Iunie). 7. În Țiua apost. Petru și Pavel (29 Iunie). 8. În Țiua Nascerii Preacuratei Feciore (8 Septemvre). 9. În Țiua intrării în biserică (21 Noemvre). 10. În Țiua sf. Nicolae (6 Decemvre). 11. În Țiua întâia de Crăciun (25 Decembre). 12. În Țiua a doua de Crăciun (26 Decemvre). 13. În

Vinerea patimilor. 14. A doua ăi de Paști. 15. În Țiua înălțării Dlui. 16. În Lunia Rusaliilor.

Aceia, cari sêrbéză vre-un sânt de patron al casei (familiei), spre a puté lua parte la serviciul dumnezeesc în Țiua celui sânt încă se dispensează dela cercetarea prelegerilor.

Aceste dispozițiuni întră numai decât în vigóre. —

Budapasta, 11 August 1897.

Nestorul Franciei. În zilele acestea a răposat în Casteux (Francia) un econom numit Petru Conerbe. Conerbe s'a născut în 1786, încă sub domnirea regelui Ludovic al XVI-lea. Bătrânul econom până la mórtea sa singur își lucra bietul petecuț de pământ. În legătură cu acesta putem aminti, că înainte a unui tribunal reg. ung. a fost citat în anii trecuți un econom ca martor. La întrebarea când a fost născut a răspuns: că nu știe, decât atât, că atunci când s'a născut el în Ungaria domnia o femeie (Maria Teresia).

Correspondență particulară

a „Telegrafului Român”.

Coveș, în 8 Septembrie 1897.

Onorată Redacțiune!

La întimpinarea dlui protopresbiter Iuliu Dan, președintele reuniunii districtuale XI Făgăraș, publicată în Nrul 95 al „Telegrafului Român”, spre scopul restabilirii adevărului mă vâd silit a-mi face următoarele reflexiuni:

Dl președinte al reuniunii îmi face imputarea nemeritată adscriindu-mi lipsă de tact, că eu cu secretariul meu ad hoc șicanez din puterea mea proprie contra concluderilor adunării generale, și anuit contra concludusului adus sub Nr. 14 al protocolului. Afirmând acestea, rog pe dl președinte Iuliu Dan a-mi spune: când a comunicat d sa concludusul numit acestui despărțământ, ca eu să pot pune spre retractare concludusul despărțământului adus, referitoriu la solvirea taxelor prin dl D. R. Cordescu?

Satisfăcut al Comitetul central însărcinării primite de adunarea generală ca prin presidiul despărțământului Agnita să mijlocască ca membrii acestui despărțământ să-și plătescă însuși taxele? Până când nu va putea răspunde asupra acestor întrebări cu da! nu pot recunoșce că am lucrat contra aceloră. În lipsa de ori-ce notificare oficiôsă dela comitetul central, am fost numai consecuent când am cercat a duce în deplinire concludusul despărțământului pe care eu l'am ținut nealterat, și când nu l'am putut executa din cauza refuzului donatorului, am conchemat comitetul la sfat, și decisiunea comitetului am executat-o, provocând pe membri a-și solvi taxele.

Recunosc, că fie-care om e în drept a face cu avutul său ce vrea, dară și aceea trebuie să recunoască ori-ce om, că ori-ce promisiune trebuie și împlinită. Motivele de refuz ale dlui Cordescu, nu sunt basate dóră pe concludusul adunării generale districtuale, despre a cărui existență nici dsa n'a avut cunoscință în tocmăi ca și mine, ci sunt cu totul altele, și anume:

1. Când a făcut ofertul n'a cunoscut așa pe pe preoții și învățătorii de prin prejur, după cum îi cunoșce acum, că cei mai mulți trăiesc numai pentru ei.

2. Că ofertul său s'ar fi primit curăcéla de către învățători, și combătut (ceea-ce nu este adevărat) și că nu s'ar fi împlinit unele forme dorite de dânsul, (pe cari nici odată nu și le-a manifestat) și în fine, —

3. Că în adunarea generală a reuniunii au fost cu nedemnitare combătut modestul său ofert și comentat în diferite moduri, despre care împregiurare însuși dl președinte îl asigură, că nu este așa.

Referitoriu la nimbul reuniunii prin solvirea taxelor așa ca de pomană, dacă luăm în considerare suma considerabilă a taxelor restante și imposibilitatea de a le mai putea încassa, precum și aceea, că în urma provocării comitetului, nici până acum n'a solvit barem un singur membru taxa curentă, s'ar mai putea discuta; dară pentru încunjurarea animosităților ce s'ar nasce din această cauză mai ales în publicitate — nu află oportun a mai vorbi.

Cu totă stima:
George Borzea,
paroh.

